

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKE PRIMORJE

Leta 2. števil. 408 - Cena 4,- lire

Poština plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale

TRST, nedelja, 29. septembra 1946

UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I.
Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopis: se ne vračajo

Mirovna pogodba ne sme postati diktat, drugače bo postala vzrok bodočih nesrečnih odnošajev med narodi!
KARDELJ

Primorsko ljudstvo ne sprejme kolonialnega varuštva!

Front National in po njem 15 drugih francoskih listov so objavili razgovor s predsednikom tržaškega MOS-a tov. Pogassi-jem. Njegove izjave so vsemu svetu prikazale veliko krivico, ki nam jo na pariški konferenci poskušajo valiti predstavnik Velike Britanije in Zedinjenih držav Amerike. V naslednjem podajamo izjave tov. Pogassija.

Politično svoboda in gospodarsko zaščito
V trenutku, ko v Luxemburgu pripravljajo o tržaškem vprašanju, stalno glas najbolj prizadeh: Tržaške same. Gospod Pogassi, predsednik MOS-a za Trst, je trenutno v Parizu. Mi smo ga prosili, naj bi nam pojasnil stališče MOS-a za Trst, ki ga zavzema glede naših starih.

Kolonija - nikoli!
Nekateri pa bi radi dali gubernarju popolno oblast. Iz gubernarja bi hoteli napraviti pravega kolonialnega verna, hoteli bi mu dali pravico tega ne samo glede zaščitnosti po zbornici izglasovanih zakonov — kar je demokratično — ampak celo pravico v zvezi z vseh vprašanj, ki jih gleda glede udeležnosti po zbornici izglasovanih odločitev.

Resen opomin: 30.000 brezposelnih
Toda, nadaljuje gospod Pogassi: da je demokratična ustava neobhodno potrebna, bi ostala kos papirja, če bi statut ne zagotovil gospodarskega obstoja mestu. Odrešanje od svojega naravnega zaledja za Trst danes umri, 30.000 brezposelnih na 75.000 vsega delavstva predstavlja resen opomin vsem državljanom, ki morajo odločiti o usodi našega mesta. Predlog držav Srednje Evrope predstavlja predvsem Jugoslaviji tržaško zaledje. Dve največji železniški progi tečeta čez jugoslovanski ozemlju in veta tržaško pristanišče v Avstrijo, Italijo, Poljsko, Ukrajino, Rumunijo. Če tega pa tržaška industrija dopolnjuje jugoslovansko industrijo, zlasti pa industrijo federalne republike Slovenije dobavlja premoženo, lea, kar potrebuje tržaška

industrija; vsa Jugoslavija rabi stroje; tržaška industrija jih lahko dobavlja. Skratka, je izjavil gospod Pogassi, tržaško gospodarstvo dopolnjuje gospodarstvo Jugoslavije, ki se danes razvija v pospešenem tempu, in že zaradi tega odpira nove velike možnosti tržaški industriji. Potrebno je torej — kakor je bilo že predlagano na konferenci 21 — da se med Jugoslavijo in Trstom ustvari carinska, denarna in železniška unija, če hočemo, da bo mesto lahko živelo. Ne smemo pozabiti, da ima Trst razen svojih ladjedelnih, svojih tovarn in svojega prometa, ogromno bogastvo, ki se ne sme izgubiti v izseljeništvu: gre za stalno delovno silo njegovega delavstva in tehnikov, ki so zaradi svoje visoke strokovne sposobnosti znani po vsem svetu.

Tržaške delovne množice, zaključuje gospod Pogassi, ki trpijo za

radi sedanje brezposelnosti, zahtevajo najodločneje, da v Parizu zbrani državljani ne žrtvujejo njihove politične svobode in gospodarske samostojnosti. Zeleni bi, da ne bi preslitali tega miroljubnega glasu in da bi premagali maneve, ki ga hočejo zaustaviti. Delegacije 21 držav stoji pred vprašanjem: Trst, veliko industrijsko pristanišče mora hraniti svoje delavce. To je mogoče le, če bo Trst vrtil svojo naravno vlogo pristanišča Jugoslavije.

Enodušno in strnjeno se dviga glas vsa primorskega ljudstva: ne sprejemajo odločitev, ki so sad imperialističnih računov! Zaman so vsi napor oni, ki nočejo upoštevati želja ljudstva, njegovih težav, gnetnih in krvnih žtev v osvobodilni vojni za pravičen mir na demokratičnih osnovah. Vsakdo, ki ne posluša glasu ljudstva, je na

krivi poti. Vsaka rešitev vprašanja naše pokrajine, ki ne bo upoštevala ljudske volje, bo nelogično povzročila tako nezadovoljstvo, da ne bo mogoč mir na tem iznučenem ozemlju. Nekateri ljudje hočejo razbiti strnjeno našega ljudstva, se igrajo s številkami, z morebitnimi plebisciti in šteti, toda vsi vedo, kaj hočejo. Naše ljudstvo vsak dan izraža in kaže, kaj hoče. Na miroljubni konferenci vse delegacije dobro poznajo naše težnje. Naj so te delegacije demokratično nastroje in se ne priznati morajo, da se večina našega ljudstva dobro zaveda, da tu ne bo življenja, da bo gospodarstvo propadlo in da bo mesto izumiralo, če ne bomo združeni s prirodnimi zaledjem. Vsaka drugačna teza je lažljiva in prikrijava koristi, ki jih ni mogoče izpovedati.

Zato ljudstvo od vsepovsod pošilja protensko resolucije. Iz Trsta so poslali vsem delegacijam 525 resolucij, s Krasa, Mij in okolice ter Tržača so poslali 487 resolucij. Iz Gorice, Meše, Ločnika, Kozane, Gradiške, Marjana itd. pa so poslali kar 2134 resolucij! Vse to kaže, da se ljudstvo ne bo sprejznilo s krivičnimi odločitvami v Parizu. Lahko trdimo, da je na Gorškem vsak kamen, vsako prgišče grude kriknilo v svet svoj protest in izpovedalo svoj gnev. Na Gorškem so se preselili sledovi italijanskega imperialističnega gospodarstva. Kakšna usoda bi čakala naše ljudstvo pod novo demokratično Italijo, pa nam živo kažejo nastopi še nerazbitih fašističnih skupin, ki nas hočejo učiti dvatisoletne civilizacije. Se čvrste kot Gorica stoji na braniku Tržič. Tudi njega ne bi ča-

kala pod imperialistično Italijo boljša usoda od Gorice. Zato se Tržičani branijo, zato se bore proti krivičnim sklepom in so pripravljani na vse. Vse primorsko ljudstvo poziva demokratične države in narode, naj se zavzamejo za pravično stvar, da ne bo naše ljudstvo ponovno suženj italijanskega imperializma, ki ga podpira svetovna reakcija. Medtem ko svetovni imperializem grabi po ceterih svetovnih, se primorsko ljudstvo bori za svoje golo življenje in za svoje osnovne pravice. Pri tem se zaveda svoje sile in moči, saj ga ni mogla stresti niti najstrašnejša vojna in ga niso mogli pregaziti niti nemški tanki. Ljudstvo, ki se zaveda svoje pravice, je nepremagljivo. Vztrajalo bo na svojih položajih kljub vsemu pritisku in kočno izšlo zmagovito iz te nesnake borbe.

SVETU ZUNANJH MINISTROV VELESIL:

Vsiljena mirovna pogodba bo vzrok nesrečnih odnošajev med evropskimi narodi

Pariz, 20. — Tudi Pariz, ki je doživel danes eno najhujših krivic, kar jih zapadni imperializem s posredovanjem svoje kupčeske večine na konferenci prizadeva Evropi, je prisluhnil utripu primorskega in tržaškega prebivalstva, ki je doseglo višek svoje napatosti ob pričakovanju usode, ki jo pripravljajo njegovi izmučeni deželi. V letih se že nekaj dni pojavljajo vesti iz Trsta. Sedaj je celo bivšojevska agencija AFP pod težo dogodkov objavila, kako vsa Primorska dežela protestira, kako se po Trstu razvrščajo po vseh koncih in krajih demonstrativna zborovanja, za katerih dosunkatično usmerjeno ljudstvo ogorčeno odklanja namere z zapada, da bi mesto postalo kolonija, kakor si jih je zapadni imperializem nazival vse od Tanbergerja do Tienca, Agencija je beljezila tudi demonstracije na deželi in posebej v Pteriu in Turjaku, kjer so si oddelki policije zamenj prizadevali, da bi demonstrante razpršili.

Sklepi, ki jih je danes sprejel odbor za politične in teritorialne dolžbe mirovne pogodbe z Italijo, niso končnovaljavne, so pa odraz iznakaženega razmerja med zapadnimi vlesilami in nekaterimi državami na evropskem in drugih kontinentih, katerih vlade so se udinile ne glede na razpoloženo demokratične piske odtim svetovnim kapitalističnim samodržcem. Ko so danes v odboru izglasovali določbe o francoski črti, pa Edvard Kardelj ni okleval in je zvedo poslednji trdno izjavil, da Jugoslavija take pogodbe ne bo podpisala in da tudi ne bo umaknila svojih oboroženih sil iz slovenske severozapadne Istre. Zaman je skušal ameriški delegat izvesti nov pritisk na Jugoslavijo in

ji z novo večino svojih vazalov odreči pravice in prednosti, izhajajoče iz mirovne pogodbe. Kardelj je ostal neomajno zvest svojemu ljudstvu in še posebej slovenskemu in italijanskim množicam, ki vse od brških obronkov do tržaškega brega odklanjajo in ne bodo nikdar nehali odklanjati usode, ki jo jim proti njihovi volji kujejo množeti z vseh močeh kontinentov in iz 10.000 kilometrih daljav, ker jim gre tako v njih račun.

Bevinova jalovala tolažba

V Parizu bi radi prekupčevali z gospodarskimi interesi in koristmi. Zapadne sile bi si prerade zagotovile svoje pravice po raznih srednjeevropskih državah, kjer se je ljudstvo dokopalo do tolike moči, da si jih je prisvojilo, ker so edino le njegova last. Medtem je pričel tudi Bavin ubrati optimistične strune, češ da bo konferenca zaključila v enem ali dveh tednih, kakor da bi se svet podrli, — če bi za teden dni zakasnila, pa zato narodom dejansko delila pravico, jim zagotovila mir. Njegove izjave, ki jih je dal danes novinarjem v tem smislu, so bile sunek v prazno. Mar hoče opozoriti z Byrnesom vreti svoje pest peska v oči, češ: konferenca se bo udeležila zaključila z uspešno sklenitvijo miru z nekdanjo fašistično napadalko in otvoritvo bivših nacističnih satelitov, ko se pa svet tako jasno zaveda zla in krivice, ki jih pravo po njuni formalni krivdi prizadeva najbolj prizadeti narodom. Ali pa hoče s formalnim uspehom, pisatelj pepela zakriti berjavico odgovornosti, ki sta si jo sedanji vladi Velike Britanije in Združenih držav nakopali glede na ves bodoči razvoj miru in sodelovanja med narodi?

Na seji odbora za politične in mejne dolžbe v mirovni pogodbi z Italijo je davi jugoslovanska delegacija stavila stvaren predlog, da bi svet zunanjih ministrov vlesil skupno z Jugoslavijo pripravil novo rešitev vprašanja o meji med Jugoslavijo in Italijo. Predlog je kratko malo obrazložil vodja jugoslovanske delegacije, podpredsednik vlade Kardelj. Poudaril je, da Jugoslavija odklanja podpis pogodbe z Italijo na osnovi francoske črte. Tako meja bi povzročila motnje v mednarodnih odnosih v Srednji Evropi kakor tudi izven nje. Ponovno je opozoril na narodnostno razlog, na katere se opira minimalna jugoslovanska zahteva po oziemljih, ki jih francoska črta pušča izven Jugoslavije, in še posebej po Gorici.

Hinavščina in provokacija

Ameriški senator Connally je ugovarjal in hinavsko pristavil: «Do Jugoslavije gojimo topla čustva, toda ni mogoče, da bi se od boru postavljale kake ovire.» Njemu je odgovoril Višinski, ki je pri bil, da ga besede ameriškega senatorja presenečajo, ker ima vendar včasih prav manjšina, napak pa večina. Brazileški delegat Fernandez je dejal, da bi podprl jugoslovanski predlog, če bi ga Jugoslavija tako oblikovala, da bi bilo jasno, da zeli samo ponovno zaslišanje v zadevi meja in če bi pristala, da zaslišajo v tej stvari še enkrat tudi Italijo. Pa tudi ta provokacija Edvarda Kardelja ni spavila iz ravnotežja.

Odklonilna izjava jugoslovanske delegacije

Ko se je glasovanje o jugoslovansko-italijanski meji v odboru na ta način zaključilo je Edvard Kardelj v imenu jugoslovanske delegacije predložil predstavi odbora in podal naslednjo izjavo: «Jugoslovanska delegacija ugotavlja, da je stališče skupine držav, ki predstavljajo večino v tem odboru, tako, da hočejo vsiliti svojo voljo hrvatskemu in slovenskemu narodu ter jima odvzeti sleherni možnost, da bi se do kraja osvobodila tujeja jarma. Jugoslovanska delegacija zaradi tega izjavlja v imenu svoje vlade brez vsakega pridruženja in z največjo jasnostjo, da ne bo podpisala pogodbe, če bo vsebovala danes sprejete sklope, ter da Jugoslavija ne bo umaknila svojih čet iz severozapadne dela svoje Istre. Pogodba ne sme postati diktat, marveč jo mora navdajati duh prijateljskega sporazuma in medsebojnega razumevanja, ker drugače ne bo le brez haska, marveč bo postala celo vzrok nesrečnih bodočih odnošajev med narodi».

Mi konferenci ne vailjujemo, je odgovoril Brazilecu, nikakega diktata, nasprotno nam ga hočejo vsiliti. Pristajati nas hočejo, da sprejmemo vsak meter francoske črte. Jugoslavija ima vse pravice do posebnega upoštevanja in ravnanja, ker brani tla svojega lastnega naroda in njegove življenjske koristi. Poudaril je, da brazileške predloga ne more sprejeti in da je sploh nam jugoslovanske predloga ta, da najdemo zunanji ministri vlesil rešitev, ki bo sprejemljiva za vse. Tedaj so glasovali o jugoslovanskem predlogu. Bil je odklonjen s 13 proti 6 glasovom. En delegat ni glasoval.

Takoj nato so glasovali o načrtu sveta zunanjih ministrov vlesilo o bodoh meji med Jugoslavijo in Italijo, kakor jo sedaj predstavlja francoska črta. Načrt določbe je bil odobren z 12 proti 5 glasovom. 3 delegati niso glasovali. Za predlog so se izrekli: Velika Britanija, Zedinjene države, Francija, Sovjetska zveza v smislu sklope sveta zunanjih ministrov vlesilo o enotnem nastopanju pripadnikov sveta, Grčija, Avstralija, Indija, južna Afrika, Nova Zelandija, Nizozemska, Kitajska in Kanada. Proti so glasovali: Jugoslavija, Ukrajina, Bela Rusija, Poljska in Češkoslovaška. Vzdržala pa so se glasovanja: Belgija, Brazilija in Abesinija. Sledilo je glasovanje o meji med Italijo in tržaškimi svobodnimi ozemljem, katerega koridor se raztepa proti severozavodu vzdolž Jadrana od Trsta do Jadranskega zatočja Tržiča. Tudi ta predlog je bil sprejet z enakim številom glasov.

Jugoslovanski protest v odboru za Balkan

V gospodarskem odboru za Balkan so danes načeli razpravo o poročilu pododborja glede odklonilne, ki naj bi jo plačali Rumunija in Bolgarija za zavezniške ladjde, ki so jih v času vojne zaplenile, poškodovale ali popolpe, pa jih sedaj ne moreta vrniti. Pododborovno poročilo je bilo odboru predloženo tako naglo, da je bil jugoslovanski delegat dr. Milan Bartos prisiljen protestirati. Treba nam je primernege časa, je dejal, da preučimo vprašanje, ki zadevajo evropski in svetovni mir. Jugoslovanska delegacija ne more pristati na tako prehitvevanje. Poleg tega sta britanska in ameriška delegacija naknadno predložili še poseben dodatni predlog, ki ga prav tako ni bilo mogoče preučiti. V ostri razpravi, ki se je tedaj razvnela, je jugoslovanski delegat demonstrativno zapustil dvorano. Ameriški delegat Thorp je tedaj skušal prepričati odbor, da je njegov predlog «informativnega» značaja. Odbor je nazadnje sprejel anglo-ameriški predlog o vrnitvi brodivca oadno odklonilni za uničene in poškodovane zavezniške ladjde.

Komu pritiče nemški kapital iz Italije?

V gospodarskem odboru za Italijo so z 11 glasovi proti 7 odklonili jugoslovanski predlog, po katerem

Italija odstopila nemške delnice nekaterim zavezniškim državam. Jugoslovanski delegat Milan Bartos je formalno protestiral proti temu, da bi obveljal tak sklep, ki ni proceduralnega značaja, ter ni bil sprejet z dvotretjinsko večino. Tedaj je ameriški delegat predlagal, da bi se Italiji olajšal prenos nemškega kapitala na države, katerih oboroženo sile so zasedle Nemčijo in ki jim pripada pravica do tega kapitala. Ta predlog je bil sprejet s 13 proti 2 glasovoma. 5 delegatov ni glasovalo. Ustanovili pa so poseben pododbor, ki naj bi preučil vprašanje industrijske lastnine, književnega in umetniškega imetja ter drugih pravic prizadetih držav v Italiji. Pododbor se bo sestel jutri.

Grška pohlepnost

V vojaškem odboru se je danes razvnela huda razprava zaradi grške zahteve po popravkih bolgarsko-grške meje, ki naj bi se izvedli iz strateških razlogov. Bolgarska meja naj bi se potisnila za povprečno 15 do 20 km proti severu. Angleški delegat je pritrdil grškemu, ki je uvodno razložil svoj predlog in je menil, da bi se morala mejo popraviti zlasti na področju ob Strumi in Strumici. Jugoslovanski, češkoslovaški in poljski delegat pa so takoj ugovarjali, češ da se načena vprašanje čisto teritorialnega značaja, ki ne spada pred vojaški, marveč pred politično-teritorialni odbor. Ameriški in sovjetski delegat sta nato pristala in je bilo končno ameriško stališče, izraženo v posebnem predlogu, sprejeto s 15 proti grškemu in južnoafriškemu glasu, pri čemer avstralski, belgijski, abesinjski in nizozemski delegati niso glasovali. Bolgarski in rumunski ministri Kulišev je nato obselejš stališče svoje vlade glede vojaških določb mirovne pogodbe ter jih označil za krivične in skrajno pozevne za bolgarski narod, hkrati pa tudi za take, da same na sebi ne morejo biti poročilo za varnost na Balkanu. Bolgarski narod ne sovraži Grčije in želi obnoviti z grškim narodom prijateljstvo in sodelovanje.

Nadaljnji spopadi v Indiji

London, 28. (VZV). — V glavnih mestih Indije so se primerili nadaljnji spopadi. V severnem delu Bombaya se je policija poslužila strelnega orožja, da je razpršila množico v industrijskem področju.

Najdaljši proces v zgodovini

Nürnberg, 28. — V terek se bodo nürnbergski obtoženci vrnili na sodišče, kjer bodo pričevali žrtanju razsojbe posameznim obtožencem in proti sedmim obtoženim načelnim organizacijam. V terek pozno popoldne bodo izvedeli o svoji usodi.

Prvi izidi splošnih volitev v Avstraliji

London, 28. (VZV). — Nimajo še popolnih podatkov o splošnih volitvah v Avstraliji, toda ti, ki so do zdaj prispeli, zadostujejo za to, da je bil član neofašističnega gibanja v Milanu in Rimu. Izjavili so, da je bil njih namen izločiti levčarske stranke in pripraviti državni udar.

Danes ob 10. bo v kinematografu Massimo javno zborovanje, ki ga organizira SIAU. Na zborovanju bodo obravnavali krajevna vprašanja v zvezi s pariško konferenco. Zborovanje je ZVU odobrila. Vabimo vse, da se zborovanja udeležijo.

Neosnovan grški protest

Beograd, 28. Tanjug. — Odgovor, ki ga je v imenu jugoslovanske vlade poslalo jugoslovansko zunanje ministrstvo na nota, ki jo je izročilo dne 23. septembra 1946, grško poslanstvo v Beogradu v zvezi z dozdnevno kršitvijo grškega ozemlja, poudarja, da so grške trditve popolnoma neosnovane. Jugoslovanska vlada se v resnici čudi, kako ni mogla grška vlada predložiti nikakih otipljivih dokazov o omenjenih incidentih, kajti trditve, da se je primeril incident v zadnjih dnehi in da se je neki drugi zgodil ena točka, kjer se stikajo grška, jugoslovanska in bolgarska meja, in da sta bila ob tej priliki sgrabljena dva grška stražarja, so očitveno in da se tako izrazimo vsaj nejasne in nedoločne in po mnenju jugoslovanske vlade ne morejo biti predmet resne preiskave. Jugoslovanska vlada zahteva spoštovanje suverenosti omejenih tujih držav, prav tako kot zahteva spoštovanje suverenosti lastnega ozemlja.

Novi sovjetski veleposlanik v Londonu

London, 28. VZV. — Moskova rudiška postaja je sporočila, da so imenovali za novega veleposlanika v Londonu sedanjega veleposlanika v Ottavi G. N. Zarubina. Zarubin je bil veleposlanik v Kanadi od meseca marca leta 1944. Zarubin bo v Londonu nadomestil veleposlanika Guseva. Gusev je zdaj član sovjetske delegacije na pariški konferenci in bo od tam po končani konferenci odšel v Moskvo, kjer bo namesto Litvinova prevzel mesto namestnika zunanjega ministra.

Stavka v avstrijskem rudniku

Innsbruck, 28. — V avstrijskih rudnikih železa v Erzbergu v angleški okupaciji cona je začela stavka, ki se naglo širi.

Britanska vlada prikriva resnico o grških dogodkih

Atene, 28. — Britanska vlada je odklonila prednost za zračno potovanje bivšemu grškemu zunanjemu ministru Sofianopolosu, ki bi se moral pridružiti teden udeležiti konferenci v Londonu, ki bo preučevala položaj v Grčiji. Tako je izjavila vlada.

Stavke in protesti na Nizozemskem proti pošiljanju čet v Indonezijo

Haag, 28. Tass. — Nizozemske oblasti pošiljajo nova ojačenja v Indonezijo. 26. t. m. sta se v Rotterdamu vkrcala dva bataljona po 1500 mož. Agencija ANP poroča o izjavah četa nizozemskega glavnega štaba Krulsa, ki je izjavil, da bodo, čim bodo končali s prevozom ene divizije in več infanterijskih bataljонов, začeli s pripravi za odhod druge divizije v Indonezijo. Tak poročila o protestnih stavkah proti ponovnim pošiljanjem čet v Indonezijo. Delavci v Groningu in podeželska industrija nadaljujejo s stavko. Pridrži se so jim delavci iz Hilversuma in bližnjih mest. V stavko so stopili tudi industrijski delavci haškega okrožja. Demokratične organizacije pošiljajo številne proteste ministru za kolonije in ministrskemu predsedniku proti pošiljanju čet v Indonezijo. Nizozemska splošna mladinska zveza je izdala poziv na vso mladino države in zahtevala ostavo Beelove vlade ter imenovanje ljudske vlade, ki bo zagotavljala Indoneziji mir in svobodo. Nizozemske oblasti nastopajo brezobzirno proti protestnemu gibanju ljudskih množic. Policija je zaplenila letalske in napisne demokratičnih organizacij, ki so pozivale ljudstvo k udeležbi pri demonstraciji na dan 28. t. m.

KRATKE VESTI

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so nedavno objavili zbirko del najboljših ameriških pisateljev devetnajstega stoletja. Zbirka vsebuje dela Edgarda Allana Poesa, Nathanaela Hawthornea, Bret Hartea, Mark Twaina in drugih. V neki drugi izdaji bodo kmalu objavili dela sedanjih ameriških avtorjev.

DRUGA SOVJETSKA NOTA TURČIJI

Politika morskih ožin naj odgovarja potrebam črnomorskih držav

Moskva, 28. — Sovjetska vlada je poslala Turčiji novo noto glede Dardanel. Noto odgovarja na razne trditve turškega odbora na prvo jugoslovansko noto in pravi, da je bilo v kontrolni turških oblasti nad ladjarno, ki so potovale skozi ožine z vseh strani, nezadostna. Zato so z ožin ladjde lahko plule skozi ožine v Črno morje, tako da je bila sovjetska vlada prisiljena odgeniti oboženo aile z večjih ožin, da je lahko branila področje Črnega morja.

Nečrnomorskim državam, razen v določenih primerih. Sovjetska vlada iz lreke svoje zadovoljstvo nad tem, da je turška vlada pripravljena sprejeti tri omenjene točke kot osnovo za pogajanja. Turška vlada pa je izreka posebno mnenje glede sovjetskih predlogov, ki so navedeni v točkah 4 in 5 sovjetske note. V 4. točki predlaga sovjetska vlada poseben dogovor med Turčijo in drugimi črnomorskimi državami. Ker je turška vlada odgovorila na to točko negativno, opozarja sovjetska vlada na poseben položaj Črnega morja, ki je zaprt morje, in so ožine edina pot črnomorskim državam za izhod iz tega morja. Zato so Sovjetska zveza in ostale črnomorske države zainteresirane na ureditvi tega vprašanja. Položaj črnomorskih ožin je povsem drugačen kakor položaj mednarodnih morskih poti, kakor na primer Gibraltar in Suez, ki ne nudijo prehodno samo omejenim skupinam držav in ki jih priznavajo kot svetovne morskne poti. Za nadzorovanje teh mednarodnih pomorskih poti s sodelovanjem najbolj prizadehlih držav je potreben skupni dogovor med temi državami. Glede Črnega morja in ožin je pravilno, da se določi sporazum,

ki naj bo v prvi vrsti v skladu s potrebnimi varnostnimi Turčije, ZSSR in drugih črnomorskih držav. Moskva, 28. — Moskvaški radio je v pozivu na turško ljudstvo obtoževal turške reakcionarne kroge, ki igrajo igro ameriškega imperializma. Turški tisk in radio tajita poziv generalisima Stalina k obratni miru in prikazujejo ljudstvu mednarodni položaj kot zelo neugoden. Turški reakcionarji krogi skušajo na vse načine opravičiti anglo-ameriško politiko v Grčiji in na Bliznjem vzhodu. S tem, da dvigajo toliko prahu o namišljeni vojni nevarnosti, skušajo obrniti pozornost ljudstva od notranjih dogodkov. Tako zadržanje gre samo v prid anglo-ameriškim imperialistom, ki skušajo tako doseči v Turčiji nove koncesije. Kakor je znano, so postavili blizu ožin in v turški obali Črnega morja radar-ske postaje. Ob zaključku opozarja moskovski radio turško ljudstvo na nezadovoljstvo, ki vedno bolj narasta na Bliznjem vzhodu, katerega varnost ogroža britansko imperialistično delovanje in njeni agenti, ki so spremenili ta del sveta v pravo trdnjavo, ki naj jim omogoči izvršitev njihovih imperialističnih načrtov.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Seja MOS-a za Trst

„Hočemo demokratičen Trst“

Preteklo sredo je na seji MOS-a za Trst poročal predsednik o sedenju političnem položaju v zvezi z razvojem tržaškega vprašanja na pariskih konferenci. Rešitev tega vprašanja ni pravična in ni v skladu z interesi večine tržaškega bivalstva, toda treba je stvarno in nepristransko prepoznati položaj. Če bomo kneževstvo ozemlje, mora biti zares svobodno, ne pa izročeno na milost in nemilost gospodarstvu. Trstu predi resna nevarnost, da postane kolonija; zato hoče naše goslo: hočemo svobodo in demokratičen Trst, v katerem bi vsa oblast v ljudskih rokah. Razni Tolloy so se od vsega početka delali na to, da postane Trst prava kolonija. Od CLN-ovcev, ki se pravi glasajo za demokrate in socialiste, nismo doslej čuli nič besedice o italijansko-slovenskem bratstvu; nasprotno, G. Woditzka predlaga potrebo italijanskega bloka na socialistični osnovi. Ta skupina hoče a trikolorno pokrpati svoje namerne, ki si jih ne upa javno izpovedati: ti gospodje namreč želijo, da bi imel nemajhno oblast v Trstu guverner, ki bi lahko proglasil obredne stanje, preprečil delovanje strankam in tisku in podredil domneve prebivalstva anglosaski plutokraciji, ki bi uvedla tu despotsko oblast. V tem so vsi složni.

Protestna stavka vseh delavcev proti nameram kolonialnega izkoriščanja je naletela na splošno odobravanje. Razni Bude in Woditzke naj bi ustvarjajo svoje bloke, dosledni demokrati bodo nadaljevali svojo promocijsko politiko, ki brani resnične tržaške interese. Tržaško ljudstvo se bo nikoli sprejelo rešitve, ki bo nasprotovale interesom večine. Nič ne bo dopustili, da bi stara oligarhična in korumpirana klika, ki je vladala v Trstu nad 70 let, zopet vzela v roke oblast pod zaščito guvernerja.

Po živahni diskusiji o tem poročilu so razpravljali o vprašanju slovenske šole. Nekdo je ugovarjal, da hoče ZVU preko majorja Simoniča izročiti slovensko šolo v roke reakcionarnim beguncom iz Jugoslavije, hkrati pa preprečiti ustanavljanje zasebnih šol. Slovensko prebivalstvo in italijanski demokrati, odklonivši jugoslovanski predlogov glede francoske črte in proti spletkam reakcije, da bi napravila iz Trsta kolonialno področje. Tržaško ljudstvo se je borilo in prelavilo svoje kri, da uniči fašizem in si pripori demokracijo. Zato ne bo pozabilo svojih padlih. Vsem onim, ki hočejo teptati njegove pravice, je tržaško ljudstvo kriknilo in obraz, da je pripravljeno, če bo treba, iti ponovno v boj za svoje pravice.

Velika protestna zborovanja na Tržškem

„Nočemo biti več sužnji italijanskega imperializma“

Tudi ljudstvo na Tržškem prireja zborovanja, na katerih ogorčeno protestira proti pariskim sklepom, odklonivši jugoslovanski predlogov glede francoske črte in proti spletkam reakcije, da bi napravila iz Trsta kolonialno področje. Tržaško ljudstvo se je borilo in prelavilo svoje kri, da uniči fašizem in si pripori demokracijo. Zato ne bo pozabilo svojih padlih. Vsem onim, ki hočejo teptati njegove pravice, je tržaško ljudstvo kriknilo in obraz, da je pripravljeno, če bo treba, iti ponovno v boj za svoje pravice.

Gosti iz Indije

Na poti skozi Trst se je pri nas ustavila skupina treh indijskih delegatov z mednarodnega študentskega kongresa v Pragi. Po kongresu so prepotovali vsi Jugoslavijo in tudi obiskali Mladinsko progro. Imeli smo z njimi zanimiv intervju, o katerem bomo poročali še obširneje.

Protest Zveze primorskih partizanov

Zveza primorskih partizanov je 25. septembra 1946. poslala protest proti brezdusnemu neupoštevanju volje slovenskega in italijanskega ljudstva Južne Italije. Podpirala je velike žrtve tega ljudstva za njegovo svobodo in priključitev k Jugoslaviji. Zaradi tega odklanja vsako rešitev, ki ne bi priznala Kanalske doline, Tržačice in Gorice Jugoslaviji. Protest tudi zavrača vsak statut svobodnega tržaškega teritorija, ki bi kakor koli zmanjšal suverenost ljudstva in njegove, a krvjo pridobljene pravice. Protest zaključuje z besedami: „Ne bomo popuščali v svojih svetih pravicah in bori se bomo za dosego pravičnega miru.“

Danes bodo odkrili spomenik padlim borcem v Trebbi

Danes pred tremi leti je padel pod kroglo nacifasistov tov. Romano Malalan. Komaj 19 let je bil star, ko je daroval svojo mlado življenje na oltar domovine in svobode. Ni to več med nami, Romano. A nisi ostal sam, si teboj je darovalo še na tisoče najboljših sinov svoja življenja.

Tobe in ostalim padlim sovaščanom pa bomo danes odkrili spomenik. Ni nam bo drag spomin na vas vseh mladih junaki. Obenem vam obljubljamo, da vas ne bomo nikdar pozabili in da bomo vedno hodili po tistih poteh, ki ste nam jih začrtali s svojo krvjo.

Žuljan Bernard

S 80 letno proslavo prosvetnega društva „Slavcev“ v Rimanzijah, ki bo prihodnjega nedeljo 6. oktobra, je združen tudi jubilej pevca Žuljana Bernarda, ki je zvest in neustrašen družinski član že 40 let. Tov. Žuljan Bernard — ali kakor mu do mladih pravijo Krčevič Nardo, je možak od nog do glave. Pošten, narodno zaveden, inteligenten, krenemiti značaj, tak je naš prijatelj Nardo Krčevič, 40 let neustrašen delavec na kulturnem in nacionalnem polju, član prosvetnega društva „Slavcev“, prvoborilec za novo slovensko pesem. Nardo ima na hrbtu že šest šestih krčev, toda kljub šestim krčevam in kljub vsem težavam, ki jih je moral pretrpeti, je naš Nardo še svež in mlad — pravi fant od fara in takega želimo, da ga obrani boljša previdnost še mnogo, mnogo let!

Stavka v tovarni jute in vrvarni se nadaljuje

Delodajalci še vedno vztrajajo na svojih predlogih in nečesto prav nič popuščajo, zato se stavka v tovarni jute in v vrvarni še vedno nadaljuje. Delodajalci se nečesto pogajati niti na osnovi predlogov, ki jih je stavil urad za delo. To trdovrtno zadržanje industrijscev ogrožuje vse delovne množice, ki kažejo s svojimi stavkijočimi tovariši kar največjo solidarnost.

FIZKULTURA

Današnji športni dogodki v Trstu

Košarka za pokal Tomazič
Danes bodo odigrali sledeče tekme v košarki: moški: skupina A na igrišču Skednja ob 10. uri Col-Skamperle, na igrišču Chimici Tomazič-Tovarna strojev ob 10. uri, Frazin-Kralj ob 11. uri. Skupina B: Redivo-Vesna na igrišču Chimici ob 9. uri, Rolanece-Perossa ob 11:45 na igrišču Tomazič ob 10. uri Chimici-VOM, Zenske: na igrišču Chimici ob 9. uri Vesna-Chimici, na igrišču Tomazič ob 8. uri VOM-Tomazič, ob 11. uri Ravber-Redivo, na igrišču Skednja ob 8. uri Col-Barkovlje.

ZDTV — Kolesarski odsek

Objava št. 1
V okviru Zveze društev za telesno vzgojo v Trstu razpisuje kulturno društvo „Skamperle“ kolesarske dirke za pokal padlega partizana Borisa Skerlavaja. Proga bo naslednja: Trst, Sešljan, Sv. Križ, Opčine, Faccanoni, Bazovica, Sezana, Opčine. Proga bo dolga približno 100 km. Tekmovali bodo lahko vsi, ki so vpisani v športnih krožkih in v športnih odelih prosvetnih društev. Tekma bo 6. oktobra, prijazna, brez nagrad, tekmovalci bodo razdeljeni v dve skupini: moški in ženske. Začetek ob 10. uri v Trstu. Prijave sprejema ZDTV v ul. Filizi 10, I. dnevo od 9. do 12.30 in od 16. do 19. ure ter kulturno društvo „Skamperle“ pri Sv. Ivanu ob večerih. Prijavnina znaša za ženske 20 lir, za ostale 10 lir. Zmagovalec bo dobil pokal, ostala dvojica presegajo vrednost 15.000 lir. Razen daril celotne dirke, bodo tudi darila za posamezne kategorije.

Drobne zanimivosti

Rumunija — balkanski prokav v odbojki, Bolgarska pa v košarki. V Bukaresti je bilo v črke zaključeno prvenstvo v košarki in odbojki. V odbojki je zmagala Rumunija, sledi ji Jugoslavija, Bolgarija in Albanija. V košarki je prva Bolgarija, pred Jugoslavijo, Rumunija in Albanija.

Zgonik

ODKRITJE SPOMENIKA PADLIM BORCEM

V Zgoniku bo v nedeljo 29. t. m. odkritje spomenika padlim borcem. Nastopilo bo več pevskih zborov in godba na pihala. Svečanost se prične ob 15. uri. Iz Trsta pojedno z vlakom.

Dolina pri Trstu

«ODKLANJAMO «CIVIL POLICE»!

«Ancora se su la tabela? Qua no xe che de brusar tuto!» Tako se je izrazil častnik civilne policije iz Milja, ko je iztopil iz jeepe pred karnarino CP v stari šoli v Dolini. Na tej šoli so namreč napisali treh organizacij in sicer Zveze primorskih partizanov, Mladinskega doma in SIAU-ja. Ta stara šola služi našim otrokom, katerih slovenske učitelje.

Odlog izselitve iz ulice Ospedale 8

Stanovalcem v ulici Ospedale 8 so dovolili, da se ponekod ostati v svojih stanovanjih nadaljnjih 45 dni. Medtem pa bi morale oblasti poskrbeti, da se izvrše nadaljnje popravila in da jim ne bo treba na cesto ravno sedaj, ko je pred vrati zima.

Slavensko uradovanje po naših sodnijah

Ze leto dni je minilo in še vedno čakamo na odgovor.

Kmalu potem, ko je Zavezniška vojaška uprava imenovala slovenske sodnike pri okrajnem sodišču v Gorici, po okrajnih in pri državnem pravičništvu, jim je na splošno dala vedeti, da bodo kot sodniki demokratičnih držav lahko opravljali svojo težko in odgovorno službo tako, da bo to v prid in blagor slovenskemu prebivalstvu na Gorickem. Toda... Prve težave so nastale, ko jim je predsednik okrajnega sodišča sicer zagotovil, da bodo s slovenskimi strankami govorili v slovenski, da pa bodo morali zapleniti in sodbe izdelati v italijanski. Slovenski sodniki se s tem nislo strinjali in so vložili na ZVU zahtevo, v kateri so navajali, da morajo ostati tako, kakor je bilo pod Avstro, ki je bila priznana raba slovenskega jezika pri sodišču, tako da so lahko govorili, pisali in sodili v slovenskem jeziku. ZVU je nato sporočila sodnikom, da je njih zahtevo poslala na merodajno mesto. Obenem je vprašala navzgor slovenske sodnike, ali bi bili voljni nastopiti službo ob pogojih, katere jim je stavil predsednik okrajnega sodišča, dokler ne bodo rešili vprašanja v smislu predloženih zahtev.

Za najdražje, kar imamo!

Ali dvojna mera?

Na hodniku slovenske srednje šole je neki profesor, ki ni iz naših krajev, dejal nekemu drugemu profesorju, ki je tudi rodjen na oznanj rapalske črte: «Navodila so taka: daj dokumente, ki jih imaš» (govor je bil o vlaganju prošnje za učiteljska mesta).

Prireditve, predavanja in sestanki

PROSVETNO DRUŠTVO «FR. MARUSIČ, ROLOL» Ob nastopu za tekmovalce «Ljudske prosvete» bo dramska družina prosvetnega društva «Fr. Marusič» igrala danes dne 29. t. m. ob 20. uri na Opčinah prvo slovensko socialno dramo v treh dejanjih Canjarjevega «Kralja na Betajnovi».

Predpisi za sestavo disciplinskih komisij pri javnih ustanovah

Z ukazom Zavezniške vojaške uprave št. 229 so določili predpise za sestavo disciplinskih komisij, za nameščence javnih ustanov. V vsaki komisiji bo kot član zastopnik sindikata ali stroke, kateri pripada prizadeti nameščence. Zastopnika si bo moral izbrati nameščence sam. V primeru, da si nameščence iz kakršnega koli razloga ne bo izbral zastopnika, bo uprava, kateri pripada, imenovala predsednika komisije, naj imenuje za člana disciplinske komisije uradnika, ki pripada isti stroki kot prizadeti nameščence.

Maša zadušnica za padle v Lisertu

Ob obletnici smrti 21 iskalcev enin v Lisertu pri opravljanju svoje dolžnosti skupno z angleškimi sovrerniki je bila danes v cerkvi svetega Sv. Antona maša zadušnica v spomin svojih jaltalecev min, ki so izgubili svoje življenje pri opravljanju službe.

Drobne zanimivosti

Rumunija — balkanski prokav v odbojki, Bolgarska pa v košarki. V Bukaresti je bilo v črke zaključeno prvenstvo v košarki in odbojki. V odbojki je zmagala Rumunija, sledi ji Jugoslavija, Bolgarija in Albanija. V košarki je prva Bolgarija, pred Jugoslavijo, Rumunija in Albanija.

Zahvala

Stari škedenjskih otrok se iskreno zahvaljujejo vsem kmečkim družinam in Sempasu, ki so tako dobro skrbeli za njihovo otroko, ki so bili nad mesec dni tam na občini. Otroci so se vrnili čisti in zdravi in se hvaležno spominjajo svojih gostiteljev, pri katerih se jim je prav dobro godilo.

Obiščite Spacalovo razstavo

Umetniška razstava akademskoga slikarja Aloja Spacala se nadaljuje z velikim uspehom. Mnogo ljudi obiskuje galerijo, ki je odprta vsak dan od 10. do 12. in 17. do 22. ure. Opozarjamo, da ni bilo razpisanih nobenih vabil in vabimo vse k čim večjemu obisku.

Nabrežina

ZANIMIVO PREDAVANJE

Dne 20. 9. 1946 se je vršilo v prosvetnem domu v Nabrežini predavanje o temi: Zena v socializmu. Bredavanja so se polnočitovalno odlašale inlanke A.S.L.Z.-ja in mladine. Z velikim zanimanjem so sledile izvajanjem tovariša Slavca. Ker je bilo v Nabrežini prvič to vrstno predavanje, so naše žene izkreno predavateljico topla zahvala z željo, da bi se slika predavanja kaj kmalu zopet ponovila. Ado

Št. Peter na Krasu

V DRUGEM TROMESEČNEM TEKMOVANJU

Prebivalstvo krajevnege NOO na področju Št. Petra na Krasu vztrajno izpolnjuje svoje naloge, v okviru drugega tromesečnega tekmovalstva. Ta tečen bodo organizirali masovno nabiranje žira. Za zdravstveni teden pa so organizirali sklenitev večjih poljih so bili doseženi odlični uspehi. V razdobju med končanem Titovim tekmovaljem in pričetkom novega tekmovalstva za priključitev je obnovil 14 hiš. Deloma so bila obnovljena štiri javna poslopja, dve populnoma. Napeljali so električno strujo v dve vasi. Popravili so cesti Planina-Razdrtje in Postojna-Št. Peter. Kmetijski odsek je nakazal vasi Zagon in okolici 400.000 lir podpore. Toča je namreč uničila 80% vseh pridevkov. Na zadruženem polju se ni dosežen tak uspeh kot v nekaterih drugih okrajih. Po referatu tov. predsednika se je razvila diskusija, nakar so se oglašali s predlogi za nadaljnje delo. Tako n. pr. da se d. Udrženju invalidov vsa pomoč.

Postojna

CETRTO ZASEDANJE OKRAJNE SKUPSCINE

Na četrtem zasedanju okrajne skupščine je predsednik okrajne INOO-ja tov. Čehovin v svojem govoru orisal delo, ki ga je odbor izvršil od zadnjega zasedanja. Na vseh poljih so bili doseženi odlični uspehi. V razdobju med končanem Titovim tekmovaljem in pričetkom novega tekmovalstva za priključitev je obnovil 14 hiš. Deloma so bila obnovljena štiri javna poslopja, dve populnoma. Napeljali so električno strujo v dve vasi. Popravili so cesti Planina-Razdrtje in Postojna-Št. Peter. Kmetijski odsek je nakazal vasi Zagon in okolici 400.000 lir podpore. Toča je namreč uničila 80% vseh pridevkov. Na zadruženem polju se ni dosežen tak uspeh kot v nekaterih drugih okrajih. Po referatu tov. predsednika se je razvila diskusija, nakar so se oglašali s predlogi za nadaljnje delo. Tako n. pr. da se d. Udrženju invalidov vsa pomoč.

Prosvetno društvo «Fr. Marusič, Rolol»

Ob nastopu za tekmovalce «Ljudske prosvete» bo dramska družina prosvetnega društva «Fr. Marusič» igrala danes dne 29. t. m. ob 20. uri na Opčinah prvo slovensko socialno dramo v treh dejanjih Canjarjevega «Kralja na Betajnovi».

Večerje sole za vajence

«Consorzio provinciale per l'istruzione tecnica» v Trstu javlja, da se bodo s pomočjo šolskih oblasti ZVU odprle v mestu in okolici Trsta polkone in pripravljale šole in tečaj za vajence, ki pričakujejo postala ali ki so zaposleni v različnih industrijskih, trgovskih ali poljedelarskih obratih v Trstu, Miljah, Staranzanu, Ronkih, Pjeris-Turliaku, Sempetru ob Soči, Foljanu in Gračuju.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Postojna

CETRTO ZASEDANJE OKRAJNE SKUPSCINE

Na četrtem zasedanju okrajne skupščine je predsednik okrajne INOO-ja tov. Čehovin v svojem govoru orisal delo, ki ga je odbor izvršil od zadnjega zasedanja. Na vseh poljih so bili doseženi odlični uspehi. V razdobju med končanem Titovim tekmovaljem in pričetkom novega tekmovalstva za priključitev je obnovil 14 hiš. Deloma so bila obnovljena štiri javna poslopja, dve populnoma. Napeljali so električno strujo v dve vasi. Popravili so cesti Planina-Razdrtje in Postojna-Št. Peter. Kmetijski odsek je nakazal vasi Zagon in okolici 400.000 lir podpore. Toča je namreč uničila 80% vseh pridevkov. Na zadruženem polju se ni dosežen tak uspeh kot v nekaterih drugih okrajih. Po referatu tov. predsednika se je razvila diskusija, nakar so se oglašali s predlogi za nadaljnje delo. Tako n. pr. da se d. Udrženju invalidov vsa pomoč.

Prosvetno društvo «Fr. Marusič, Rolol»

Ob nastopu za tekmovalce «Ljudske prosvete» bo dramska družina prosvetnega društva «Fr. Marusič» igrala danes dne 29. t. m. ob 20. uri na Opčinah prvo slovensko socialno dramo v treh dejanjih Canjarjevega «Kralja na Betajnovi».

Večerje sole za vajence

«Consorzio provinciale per l'istruzione tecnica» v Trstu javlja, da se bodo s pomočjo šolskih oblasti ZVU odprle v mestu in okolici Trsta polkone in pripravljale šole in tečaj za vajence, ki pričakujejo postala ali ki so zaposleni v različnih industrijskih, trgovskih ali poljedelarskih obratih v Trstu, Miljah, Staranzanu, Ronkih, Pjeris-Turliaku, Sempetru ob Soči, Foljanu in Gračuju.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Prosjetno društvo «Skamperle»

Danes ob 16. uri priredita prosvetno in fizkulturo društvo «Skedenjsko veliko vrtno veseloje s plesom na prostoru nekdanjega otroškega vrta. Nastopilo bo tudi pevski zbor «Slavca». Igrala bo godba na pihala.

Opero „Werther“ v rdiu Trst

V nedeljo 29. t. m. ob 21.15 bo radio Trst prvič predaval Massenejevo opero «Werther». Tenor bo pel Rudolf Morano, bariton Otavio Marina, bas Silvio Malonica, sopran Nora Denosa in Margherita Volte-lina. Orkester bo dirigiral Luigi Toffolo. Predstava bo v gledališču Verdi. Predstavi bodo lahko prisostvovali tisti, ki so člani Društva umetnosti in kulture ter oni, ki bodo imeli posebna povabila.

Detomoriška Blasonova oproščena

Pred porotnim sodiščem se je danes zaključila razprava proti Josipini Blasonovi, obtoženi, da je umorila lastno dete, in proti Mariji Colussijevi, obtoženi, da ji je pri tem nudila pomoč.

Kradli so Urino blago

Zaradi kraje Urinoga blaga, namenjega za Jugoslavijo so aretirali Umberto Semeljari iz Zadra, Salma Tullia iz Pulje, Codiglia Renata iz Trsta in Valente Giovanniata iz Pirana. Policiji so ovrtili kot so-krivca tudi Valente Luciana.

Izginil je z doma

14 letni Orazio Boscolo, ki manjka od 27. t. m. sjutraj. Rojen je v Miljah, stanuje pa v Trstu, ulica Lorenzetti 2.

Dobra srca

Tovariši Drago Starc iz Barkovlje je namesto konfetov mlado poročencema Mariji in Josipu Pertotu daroval lir 300 v korist otroškemu vrtcu. V ta namen je daroval tov. Gasper 100 lir. Srčna hvala!

Enotni sindikati

OLAVNA SKUPSCINA POKR. GLOBORA DRZAVNIN IN JAVNIH NAMEŠCENCEV, KI SO BILI ODPUSCENI, Danes 29. t. m. bo ob 8.30 uri v kinodvorani «Doma pristanških delavcev» 4. glavnega skupščina Pokrajinskega odbora državnih in javnih nameščencev, ki so bili odpuščeni. Na skupščino so vabljeni vsi železničarji, učitelji, poštni uslužbeni, finančni, carinski, davčni nameščenci, držanje nameščenci javnih skladov, predstavniki javne službe, predstavniki občine, uslužbeni javne varnosti, sodišča, bolnišnice blagajne itd., ki so bili za časa fašističnega režima predačeno vpokojeni, oblastveno odstavljeni, odpuščeni ali na kakršnekoli način razrešeni službe in političnih razlogov in ki so prijavljeni pri tem odboru. Vabljeno so tudi sorodniki Primorcev, ki delajo v državni upravni službi v starih italijanskih provincah in ki bi se radi vrnili.

PONEDELJEK 30. SEPTEMBRA

8 vest v slov. - koledar; 8:20 glasbeni program, prenos iz Vidma; 8:30 glasbeni sestanek; 8:30 kmet. pred. Obriranje in lukanje koruze; 12:30 orkestralna glasba; 12:45 vest v slov.; 14:30 glasba po željah; 15:00 ura; 19 valčki; 19:15 vesela ura; 19:45 ruske pesmi; 20 vest v slov.; 23:15 zadnje vesti v slovensini.

PONEDELJEK 30. SEPTEMBRA

8 vest v slov. - koledar; 8:20 glasbene medigre; 11:30 predavanja; 11:45 reproducirna glasba; 12:15 predavanje: Tedenski politični pregled; 12:30 zborne slovenske pesmi; 12:45 vest v slov.; 13:15 glasbena fantazija; 15 slovenska za Slovence; 16:15 literarna ura; 19:45 valčki koncert sopranistke Stehan Karje; 20 vest v slov.; 23:15 zadnje vesti v slov.

Knjižne novosti

Nove muzikalije

Naš popularni skladatelj Franjo Venturini je pravkar izdal v samozaložbi pet svojih skladb. Dva samospoeva — «Domače pesme» in «Beguinki» — bodo s posebnim veseljem sprejeti naši pevci-solisti. Napevi so prijetni in obenem preprosti, prav tako klavirska spremljava, tako da ne bodo na pevcu ne spremljevalcu delali nobenih težav in v njih ni težav. Dva izpopolnena programa v zaprtih dvoranah sta skladbi zelo primerna.

Opero „Werther“ v rdiu Trst

V nedeljo 29. t. m. ob 21.15 bo radio Trst prvič predaval Massenejevo opero «Werther». Tenor bo pel Rudolf Morano, bariton Otavio Marina, bas Silvio Malonica, sopran Nora Denosa in Margherita Volte-lina. Orkester bo dirigiral Luigi Toffolo. Predstava bo v gledališču Verdi. Predstavi bodo lahko prisostvovali tisti, ki so člani Društva umetnosti in kulture ter oni, ki bodo imeli posebna povabila.

Detomoriška Blasonova oproščena

Pred porotnim sodiščem se je danes zaključila razprava proti Josipini Blasonovi, obtoženi, da je umorila lastno dete, in proti Mariji Colussijevi, obtoženi, da ji je pri tem nudila pomoč.

Politika deželne vlade v Celovcu primer lažne demokracije

Vse to, kar se dogaja in kar se pričelo dogajati po osvoboditvi slovenske Koroke, je zelo podobno našim lastnim lukrativom z ZVU. Vendar je bila ravno Koroka od vsega početka delovanje avstrijskih okupacijskih oblasti najhujše izpostavljena vsem spletkam stare nacistične kliše, delno odkrite, delno v novih očitkih. In nikjer kot tam nislo zavesti, kako od vsega začetka tako odkrito pokazale dejanske osadi svoje enstranosti.

Letos 7. maja je minilo leto, odkar je deželna vlada v Celovcu pod vodstvom deželnega glavarja Hansa Piescha prevzela v deželi oblast naravnost iz rok vojnega zločinca gauleterja Dr. Rainerja, Hans Piesch in njegovi sodalci iz socialdemokratske ljudske stranke so se Rainerju ovezali, ko so prevzeli oblast, da ne bodo preganjali nacističnega in da bodo izvajali na Korokem nasproti Slovencem politiko pod nacistično in vsemensko parolo (medeljeve Koroke). Dogodki preteklega enoletnega poslovanja deželne vlade Hansa Piescha so prekomerno dokazali, da je Piesch s svojimi sodalci v deželni vladi vestno varoval kontinuiteto nacističnega režima na Korokem. Deželna vlada v Celovcu, obremenjena z dedično nacistično politiko in terorjem proti Slovencem, je do danes zasledovala isto politiko, kakršno je izvajal svojedobno Helmbund vojnega zločinca Maier-Kalbitšcha, t. j. čimprejšnjo likvidacijo slovenskega kroškega vprašanja v prid vsenemstvu. Metode deželne vlade pri izvajanju te politike so enako amoralne, kakor so bile metode avstrofašizma in nacističnega proti korokim Slovencem.

slovenske zahteve, slovensko kulturno življenje, ožvičenje od nacističnih zaplenjenih gospodarskih združnih organizacij in denarnih ustanov. Posebno se je korokoš ožvičenje izkazalo v teku enega leta, da je vreden naslednik SS-ovske policije in gestapa. Umijivo je, da se orožniki in policijski kader na Korokem ni očistil najhujših nacističnih elementov, ki so obremenjeni s krvavimi zločini, izvršenimi nad Slovenci, ker je deželna vlada načelno varnostno službo v deželi po stavila polkovnika Stösserja, ki je bil leta 1937 zvest sodalavec ilegalnega namestnika gauleterja Koroke Maier-Kalbitšcha, kakor to izhaja iz zapisa okrožnega celovskega Helmbunda, razposlane dne 19. junija 1937 na razne ilegalne nacistične odbore v deželi, kamufilirane pod imenom «Grenzlandauschuss». V tej okrožnici je bil tedaj major J. Stösser določen za propagatorja in govornika narodno-socialističnega gibanja na Korokem za okraj Volzberg.

V omemgih ježi, da so koroki Slovenci protestirali na zborovanjih, ki jih je v marcu 1946, predela deželna vlada na čest no-

trajemu ministru Avstrije Helmerju, proti vsenemški politiki (medeljeve Koroke), ki jo je proglasil minister Helmer, je deželna vlada z lažnimi obdobjitvami in podlimi denunciacijami zavedala britansko vojaško vlado v Celovcu v to, da je prepovedala ustanovitve «Zveze korokih partizanov». Nasproti korokim Slovencem pa je inscenirala najhujši teror in preganjanje, mesto da bi preganjala nacistične zločince in pred njimi začela mirno slovensko ljudstvo, ki je doprineslo od vsega avstrijskega prebivalstva največ žrtev v krvi in ne premoženju v borbi zoper nacistično.

Posebno žalostno pojavlja fašistične politike deželne vlade v Celovcu pa je položaj prično izseljenih slovenskih družin. Deželna vlada je 17. in 18. julija 1945, na glavnem kolodvoru v Beljaku s policijo in orožnikom ter z dejansko silo skušala preprečiti povratek slovenskih žrtev fašizma na slovenske domove, sedaj ob oblatitvi teh žrtev fašizma dne 15. aprila 1946 pa je naglajna na množico 1500 bivših izselencev, žrtev nacističnega, svorje večina iz bivših SS-ovcev in

gestapovcev sestavljene policije in orožniške oddelke, ki so neustojljivo s puškami in s čevlji, kakor pobesneli psi pretepali in zlostavljali nesrečne žrtve fašizma skupaj s pobesnelimi bivšimi celovskimi nacističisti.

Koroki Slovenci so upravičeno ogorčeni, ker na Korokem preganajo in arretirajo slovenske preživele borce za resnično demokracijo, ker v hišah najbolj preizkušenih antifašistov in žrtev nacističnega režima vršijo nasilne hišne preiskave, v zadovoljstvo, nacističnem, ki se še vedno nahajajo na svobodi, ker zapirajo poslovne lokale OF za Slovensko Koroko, edine zakonite zastopnike korokih Slovencev.

To vse delajo pod firmo lažne demokracije, v resnici pa s fašistično ideologijo, katere nositelj je deželna vlada z deželnim glavarjem Hansom Pieschom, katerega je nacistični režim za njegove zasluge, ki si jih je pridobil kot «Gauführer» za zbiranje starega materiala za vojni potencial, predlagal v odklanjanje z vojnimi zasluženimi križem, I. reda, ki ga je ustanovil Hitler.

VOLITVE NA ŠVEDSKEM

Pred tednom dni so imeli občinske volitve na Švedskem. Volitve so bile tudi zaradi tega, ker so občinski svetniki po ustavi edini volilci švedskih senatorjev. Volitve pa so pokazale, da so socialni demokrati nazadovolni, izgubili 69 občinskih svetnikov, medtem ko so si jih komunisti pridobili 55.

Ze 15 let imajo socialisti vlado v svojih rokah. Do preteklega nedelja so imeli trdno večino v senatu in v zbornici. Ves čas so smatrali komunistično stranko za politično silo brez večjega pomena. Toda izkazalo se je, da so bili komunisti najboljši zagovorniki delavstva in njegovih pravic. Sijajno so vodili sindikalno organizacijo švedskih kovnarjev.

V Brandeburgu so združeni socialisti in komunisti dosegli 798 tisoč glasov, v nasprotju s 430 tisoč, ki so jih nabrali kandidati krščanske in liberalne stranke.

V znanji meri je vplivala na tak razvoj tudi najnovejša švedsko-sovjetska trgovinska pogodba. Z njo si je Sovjetska zveza zagotovila na Švedskem ugodno tržišče za svoje električne aparate, ki jih bo Švedom dobavila za eno milijardo švedskih kron. Ameriške Zedinjene države so smatrale tedaj za potrebno, da so pogodbil oporekale v Stockholmu, kakor da bi bile prizadete njihove koristi in kakor da trgovinski odnosi med Švedsko in Sovjetsko zvezo ne bi bili izključna zadeva teh dveh držav. Marsikateremu Švedu, ki se je še nagibal na zapadno stran, so se tedaj odprele oči in je spregledal igro edemokratskega zapada.

KULTURA

Lojze Spacal Misli ob njegovi razstavi

Ena najvidnejših kulturnih manifestacij zadnjega časa na polju likovne umetnosti v Trstu je osebna razstava našega slikarja Lojzeta Spacala.

Razstava je zelo skrbno pripravljena in Spacal se predstavlja tržaški javnosti v prostorih galerije «Tristes» s 30 ozi v številno strojno pred slikarjem moštom, ne po njegovih umetniških dosežkih, ampak po njegovem umetniškem doživljanju. Ždi se mi najprimerneje, če rečem, da je njegova umetnost pristna. Pristna po svojem smislu in po svoji tehniki. Spacalova umetnost je več kot podajanje narave, velike učiteljice, in več kot virtuoznost v obdelavi materiala. Njegova umetnost je sad njemu čisto svojstvenega nazora o umetnosti, o njeni obliki, njeni nalogi in njenem cilju. Clovek kot Spacal, ki gleda v Picasso največjega sodobnega genija na polju slikarstva in v Guerniki čeli oreda novega slikarskega položaja, novih smeri in novih ciljev slikarstva, se ne more zadovoljiti z navadno, čeprav osebno interpretacijo, temveč v ne zastavlja vse težbe slikarstva v obdelavi materiala. Spacal je bil daleč preko teh lastnosti dobrega slikarja in si ustvaril čisto lastni umetniški svet. Iz najgloblji svojih notranjih emocij črpa moč, pa najsi bo to tihožitje, nočna ali podoba, zasledujoč vedno neki cilj.

LOJZE SPACAL: Vas na Krasu

doživlja. Šihl sem večkrat pritožbe na račun njegove umetnosti, če da je njegova umetnost nejasna in povprečnemu človeku nedostopna. Zavrčam odločno ta očitke. Mnenja sem, da je ravno preprostost, nepokvarjenost človeku najbolj dostopna in najbolj razumljiva. To pa iz razloga, ker je njegova umetnost res ljudska.

Saj sam Spacal pravi: «Čutil sem kot najbližji moji naravi ljudsko umetnost, katero sem po njeni smiselnosti in čistosti barv imel za tujo umetnost dedanov. Žel sem s lastnimi izkušnjami sintese in preoblikovanja vnesti v svojo slikarstvo človeške note. Hvala, ne da bi zapadli o banalnost folklorne ali slikarske literaturo, neko devilstvo antike, nje in brez odnosa na sedanost. To ni paradoks: je resnica, ki pripomore k razumevanju okultnega Spacalovega sveta v njegovih tvornih.

Spacalova umetnost je torej občutna. Slierno njegovo delo je nastalo iz močnega notranjega doživlja, kar je razvidno iz izrazite človeške note, ki daje podoben njegovemu slikarstvu, kot sam pravi. Njegova umetnost ni pichla bravura, banalno zongiranje s snovjo. Kljub močni dekorativni notji je mal Spacal dati svoji strasti umetnosti mehko in živčno soglasje sodobnega slikarstva.

Borec naprednih idej katerim je posvetil vse svoje življenje

V začetku 19. stoletja je veliko število srbskih družin bežalo pred turškimi oblastmi v tako imenovani beogradske pašaluk. V taki družini je rodil 22. septembra 1846 Svetozar Marković.

V začetku šolanja na gimnaziji je nastal v njegovem življenju preobrat. Mladi in nezalet trpljenje v tedajni školi, ki je bila prava mučnica mladih ljudi. Bil je odličen dijak in prekal vsa svoja sošolca. V Beogradu se je vpisal v višjo gimnazijo. Duh tedanjih šol mu ni prijal, ker so uporabljali v njih drastične metode in celo pretepli dijake.

vsemu, kar je bilo v tedajni Srbiji neljudskega, izdajalskega in reakcionarnega. Tako je stopil v sli z mladino na visoki šoli.

Po zlozumu partijske komune po letu 1871. je duh reakcije zavladal po vsej Evropi in tudi v Srbiji. V odgovor je Marković obnovil list «Delavec», v katerem je razkrinjal takratni režim ter vrtil socialistično propagando. Naslednjega leta je moral pred aretacijo zbežati v Vojvodino. List «Delavec» ni smel več izhajati. Leto dni, ki jih je preživljal v izgnanstvu, je bilo leto najbolj naporenega dela. Napisal je več znamenitih člankov in delo «Srbija na vzhodu». Nujno potrebo v borbi za narodno osvoboditev balkanskih narodov je videl v odstranitvi vseh dinastij, posebno se dinastije v Srbiji, ki je ožigal kot glavnega turškega priganjača na Balkanu. Postavil je genjalno tezo, da se narodnostna borba lahko uspešno vodi samo tedaj, če se poveže s socializmom. «Srbija na vzhodu» je bila knjiga, ki je odigrala veliko revolucionarno vlogo v političnem življenju tedanjega časa in ima še danes podno znanstveno vrednost.

Madžarska oblast v Novem Sadu je nerada gledala na mladega socialista. Iznajala ga je iz Novega Sada. Po kratkem bivanju v Sremskih Karlovcih v težkih gmotnih razmerah in slabega zdravja, se je preselil v Beograd nato pa v Kragujevac. To mesto je bilo tedaj najbolj napredno mesto Srbije, kjer se je na čelu z inteligenco, povezano z nezadovoljnimi in zatiranimi kmečkimi množicami, ustvarila opozicija proti obstoječemu stanju v državi. Marković je organiziral revolucionarno demokratski blok, kjer je bil najbolj sposoben politik, agitator in najbolj talentiran novinar in publicist. Zaradi ostrih napadov v listu «Javnost» je bil obsojen na 9 mesecev zapor. Vendar tudi tam ni miroval. Studiral je in pisal. Dopržil je svojo knjigo o gospodarstvu, sodeloval je v časopisu «Delo», ki je bil prvi socialistični časopis. Naporno delo in težki mediji je porušila bolezen: postal je jetičen.

Po prestani kazni je telesno povsem uničeno odpoval na Dunaj. Zdravniki so ga poslali na jug. Odšel je v smeri proti Dalmaciji, toda v Trstu je moral v posteljo. Med nepoznanimi ljudmi je dogorela njegova ogromna sila. Iz hotela so ga prenesli v tržaško bolnico, kjer je umrl, star komaj 29 let.

Napredna Srbija je prenela dne 29. marca 1875 leta njegovo truplo v domovino v mesto Jagodino.

PO SVETU

Nova pota poljskih katoličanov

(O.N.A. — posebno poročilo iz Varšave)

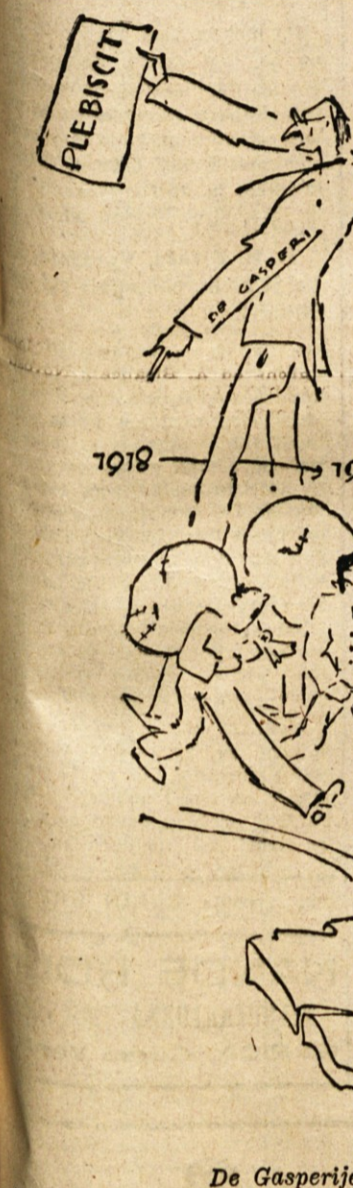
Nedavno je bil v Poljski objavljen progias naprednega katoliškega duhovnika v Krakovu Henrika Werynskega. V tem progiasu poziva vse poljske katoličane, naj pomagajo pri obnovi svoje domovine.

To je isti duhovnik, ki je svoje dni ostro napadal krivce grozno-

poljske in nemške (Volksdeutsche) izdajalec in vojne zločince.

Poljski diplomat Josip Winiewicz se je odšel iz Pariza v London, da poroča angleški vladi o podrobnostih in podatkih o vojnih zločincih v Andersovi armadi. Poljski uradni krogi v Parizu so izjavili, da je general Anders sam odgovoren za to zatekanje vojnih zločincev v njegovo armado.

Med tako zvanimi begunci, ki prihajajo zdaj v Italijo k Andersovi armadi, so tudi mnogi Nemci (Volksdeutsche), ki so prej bili v Poljski in zato prav dobri govorilci poljski. Večina teh beguncer je delala za Hitlerja kot njena pete kolona v Poljski in so bili kot taki navadno izdajali. Imajo tudi potvorne dokumente in potne liste ter celo ponoreje na ameriška in angleška odlikovanja, ki izgledajo kakor pravilniška odlikovanja, ki so jih dobivali Poljaki pri Cassinu.

De Gasperijevi argumenti

deželna vlada v prvih mesecih po prevzemu oblasti na Korokem skušala zmanjšati in prikriti z raznimi praznimi frazami, da bodo Slovenci dobili za vso njim pri nadejano zelo zadovoljenje in odškodnino. Toda leta 1946, je deželna vlada že pokazala resnični obraz in pristopila pri izvajanju ustvarovalne politike nasproti korokim Slovencem k terorističnim metodam, znanim iz dobe najhujšega fašizma, kakor so to dokazali dogodki ob priliki spornanskega dne slovenskih žrtev fašizma v Celovcu 15. aprila 1946.

Jugoslovanski emigranti in renegati pri koritu

Mesto zloglasnega Helmbunda je deželna vlada kot stlepo za znanostni svet po nemških uradnih krogih in po pečiki podkupljenih renegatov, dirigirancu od nje, ustanovila ob koncu decembra 1945 kolektivno imenovano «Zvezo avstrijskih Slovencev». V tej organizaciji so združili največji šovinisti in preganjatelj korokih Slovencev, ki so se pri vseh ljudskih listih izdajali za Nemce, ter razni pobegni «Volksdeutcherji» iz Jugoslavije, ki niti ne razumejo slovenskega jezika. Mesto Maier-Kalbitšcheve «Korokške Domovine» je deželna vlada začela po svojem tiskovnem referatu Cesarinu izdati list «Domovino», v katerem blati in žali narodni čut pokatnih Slovencev, ki nečesto postati renegati in izdajalci svojega naroda. Nasprotno pa je deželna vlada v Celovcu, da se še do danes korokim Slovencem ni dovolilo slovenskega kolektarja.

Prejeta z vsenemskim duhom in nacističnim ideologijo je deželna vlada na vseh poljih javne uprave zapostavljala in ovirala

GLASOVI IZ NAPREDNIH DRŽAV

Dva nova modela v sovjetski letalski in avtomobilski industriji

Potniško letalo „Iliušin - 12“

Dvomotorno potniško letalo «Iliušin-12» zavzema med sovjetskimi letali častno mesto in kaže neprestan porast in razvoj sovjetskega letalstva.

Letalo vzdržuje zveze na raznih zračnih progah sovjetske dežele. Prvič se je dvignilo v zrak ob proslavi Dneva zmage. Vendar pa njegovo rojstvo sega še v čase, ko so na boljšiču gradili topovi. Že v letu 1945 so graditelji s S. Iliušinom na čelu začeli projektirati transportno letalo za mironobsko uporabo. Potniški zrakoplov «Iliušin-12» predstavlja najmodernejše letalo tega tipa. Ima dva motorja. V njegovi kabini je prostora za 27 potnikov, medtem ko tje potnika pet ljudi. Nosi 3 tone teže. Njegova brzina znaša 350 do 375 km na uro na daljavi do 2000 km. Ima najnovejše aparate za polet, ob raznih meteoroloških prilikah, za nočne polete in za pristani pristankov. Odlikuje ga velika prednost, ki je važna za varnost pri poletu, «Iliušin-12» lahko leti z enim motorjem. To pomeni, da v primeru okvare enega motorja nadaljuje polet z enim samim motorjem.

njegovo izdelavo v rekordnem času — v desetih mesecih.

«ZIS-110» je luksuzni avtomobil za sedem oseb, aerodinamičen, elegantne oblike. Ima močan motor. Kljub njegovi teži je uspelo graditeljem doseči veliko zdržljivost in ekonomijo motorja. Avtomobil je nenavadno lahek in pri vožnji stabilen. Lahko doseže brzino 150 km na uro. S temi da je kolektiv konstruktorjev pustil v promet avtomobil, še ni dovršil svojega dela, temveč se nadaljuje z delom za izboljšanje in izpopolnitev. Nedvomno bodo mladi sovjetski graditelji obogatili avtomobilsko industrijo še z drugimi velikimi izdelki in proizvodi.

Most preko reke Tare izročen prometu

V nedeljo dne 22. septembra je bil izročen prometu veliki most preko reke Tare, ki spaja Srbijo s Crno goro. To predstavlja eno izmed najbolj veličastnih gradbenih del v Jugoslaviji. Preko nje-

govega prestolnica FLRJ Beograd povezana z najkrajšo potjo z Dubrovnikom in Boko Kotorsko. Most preko Tare predstavlja po svoji konstrukciji in obsegu velike tehnično pridobitev in redkoost ne samo za Jugoslavijo, temveč za vso Evropo. Dolg je 366 m in ima 5 lokov, od katerih je največji dolg 116 m. Izpod mosta teče v globini 190 m reka Tara. Z napornim delavcem je bil izvršen ta obsežni objekt 17 dni pred predvidenim rokom.

Zgodovina tega mostu je tesno zvezana z narodno osvobodilno borbo. Prvič je bil dogrjen leta 1940. Med vojno je služil okupatorju. Zato so partizani leta 1942 sklenili, da ga porušijo. Miniral ga je inž. Lazar Janković. Mesece dni kasneje so četniki iznenjati ugnali, ga ustrelili na samem mostu, a nato vrgli v eno izmed jam izpod mosta. Ob obnovi mosta so njegovo truplo pokopali pri mostu ter mu zgradili spomenik s spominsko ploščo. Ko so most izročili prometu, so na grob inž. Jankovića položili venec.

Sovjetski avtomobil „ZIS - 110“

Na ulicah Moskve in po drugih mestih sovjetske dežele vzbujajo splošno pozornost avtomobili, ki se razločujejo od ostalih po ne navadni lepoti. Na prednjem delu avtomobila se blešči tovarniška znanika «ZIS-110». To je nova sovjetska limuzina, ponos sovjetske avtomobilske industrije. Te avtomobile izdeluje od preteklega avgusta avtomobilska tovarna «Sialin».

Leta 1942, v najusodnejšem času sovjetske države, v času, ko so bili težke boje v Stalingradu, so po naročbi generalisima Stalina avtomobilska tovarnica začela proizvajati nov lahki avtomobil, iz katerega se je razvil «ZIS-110». To dejstvo dokazuje trdno vero vsega sovjetskega ljudstva v zmago. Njegova konstrukcija upošteva vse najnovejše izsledke avtomobilske tehnike. Z gotovostjo lahko trdimo, da znatno prekaša vse sodbene evropske vzorce avtomobilov podobnega tipa. To dejstvo je še posebno značilno, če upoštevamo, da je ostala inozemska avtomobilska tehnika mnogo stariša od sovjetske avtomobilske industrije, ki je plod Staljinovih petletk. Toda kljub svoji mladosti je sovjetska avtomobilska industrija proizvedla izreden avtomobil in zagotovila

Obnovljena delavnica jeseniške tovarne med delom.

Obnovljena delavnica jeseniške tovarne med delom.

Obnovljena delavnica jeseniške tovarne med delom.

Obnovljena delavnica jeseniške tovarne med delom.

Kulturne drobtine

M. A. Nežb, znani danski književnik, ki potuje zdaj po Jugoslaviji in bo obiskal te dni tudi Ljubljano, je prispel 20. t. m. v družbi književnika Otona B. Merina in glavnega urednika «Borbe» Marijana Stiličkovića v Zagreb. Prevodi njegovih novel in romana «Sirota Stina» so prebrani že pred avtovalno vojno slovenskega čitatelja zaradi svoje globoke čute za človečnost in socialne pravice izkorisanih.

Originalni portret in pisma Karla Marxa so bili najdeni na Češkem, tako poroča «Rude prave». V mestnem muzeju Karlovcih v Ljubljani je prispel 20. t. m. v družbi književnika Otona B. Merina in glavnega urednika «Borbe» Marijana Stiličkovića v Zagreb. Prevodi njegovih novel in romana «Sirota Stina» so prebrani že pred avtovalno vojno slovenskega čitatelja zaradi svoje globoke čute za človečnost in socialne pravice izkorisanih.

Originalni portret in pisma Karla Marxa so bili najdeni na Češkem, tako poroča «Rude prave». V mestnem muzeju Karlovcih v Ljubljani je prispel 20. t. m. v družbi književnika Otona B. Merina in glavnega urednika «Borbe» Marijana Stiličkovića v Zagreb. Prevodi njegovih novel in romana «Sirota Stina» so prebrani že pred avtovalno vojno slovenskega čitatelja zaradi svoje globoke čute za človečnost in socialne pravice izkorisanih.

reže. Naš tržaški rojak in ugledni slavist dr. Mirko Rupel je pravkar izdal v Državi založbi Slovenije kratek priročnik pravilne izreke (izgovorjave) slovenskega jezika. Ta knjižica, ki poleg poglavič in knjižni izreki vokalov, soglasnikov, o naglašanju in o naglasu v glagolu podaja tudi zgoščena poglavja o zgodovini slovenskega knjižnega jezika (td), bo zlahka koristila učiteljem in učencem na Primorskem, kjer je zaradi 27. letnega sitematičnega zatiranja slovenske besede po fašistični pravila raba slovenskega jezika močno v za-

Nova sezona v ljubljanski Drami se bo uradila s kratko predstavo Kretzove «Krične pamtije», dramatskega prikaza iz velike dobe kmečkih pivov na Slovenskem in Hrvaškem. Delo je bilo naštrnjeno še pred vojno v stari Jugoslaviji, a je bilo prepovedano zaradi svoje napredne socialne miselnosti. Poleg tega napoveduje ljubljanska Drama še Kozakov «Vido Grantov», Cankarjevo «Kralja na Betajnovcu» in Krljevo «Gospoda Glembočevič». Iz klasične ruske književnosti bodo dajali neko komedijo Ostrovskega in Gorkega «Sovražnik», iz nove sovjetske pa komedijo Vodopjanova «Družniska sreča», Afanogevna drama «Dabljohe» in še več drugih. Bogat bo tudi svetovni klasični repertoar.

Mirko Rupel: Slovensko pravopisje.

